

Ár 2013, föstudaginn 15. október er fundur haldinn í úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki.

Mætt eru: Haukur Guðmundsson, formaður, Geir Arnar Marelsson, Hildigunnur Hafsteinsdóttir, Jóhann Tómas Sigurðsson og Unnur Erla Jónsdóttir.

Fyrir er tekið **mál nr. 65/2013**:

M
gegn
F

og kveðinn upp svohljóðandi

ú r s k u r ð u r :

I.

Málsmeðferð.

Málsaðilar eru M, hér eftir nefndur sóknaraðili, annars vegar og F, hér eftir nefndur varnaraðili, hins vegar.

Málið barst úrskurðarnefndinni 17. júlí 2013, með kvörtun sóknaraðila, dagsettri 17. júlí 2013. Með bréfi nefndarinnar, dagsettu 23. júlí 2013, var kvörtunin send varnaraðila og honum gefinn kostur á að tjá sig um hana og skýra sjónarmið sín. Svör varnaraðila bárust með bréfi dagsettu 20. ágúst 2013. Var bréfið sent sóknaraðila, með bréfi nefndarinnar, dagsettu 20. ágúst 2013, og honum gefinn kostur á að koma á framfæri athugasemdum sínum. Athugasemdir bárust með bréfi, dagsettu 2. september 2013.

Málið var tekið fyrir á fundi nefndarinnar 15. október 2013.

II.

Málsatvik.

Þann 14. febrúar 2006 var skjalið „Lánsumsókn. Fylgiskjal með skuldabréfi X“ undirritað. Umsækjandi um lán að fjárhæð kr. 2.000.000 var A. Sóknaraðili og B voru tilgreind ábyrgðarmenn. Ráðstafa átti láninu til að greiða upp lán o.fl. Á skjalinu var kaflí sem bar yfirskriftina greiðslumat. Samkvæmt því var matsverð eigna alls, skuldir alls og hrein eign kr. 0. Ráðstöfunartekjur fjölskyldu voru mánaðarlega kr. 148.733 og árlega kr. 1.784.800, greiðslubyrði af öðrum lánum var kr. 0 mánaðar- og árlega, greiðslubyrði af nýju láni var kr. 29.370 mánaðarlega og kr. 352.444 árlega, greiðslubyrði samtals var kr. 29.370 mánaðarlega og kr. 352.444 árlega, áætlaður framfærslukostnaður og föst útgjöld voru mánaðarlega kr. 89.987 og kr. 1.079.844 árlega. Ráðstöfunartekjur eftir framfærslu og greiðslu lána voru kr. 29.376 mánaðarlega og árlega kr. 352.512.

Á lánumsókninni var eftirfarandi texti: „Ef skuldaábyrgð eða veð er sett til tryggingar fjárhagslegri skuldbindingu einstaklings, ber fjármálafyrirtæki samkvæmt

“Samkomulagi um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga” (dags. 1. nóv 2001) að meta greiðslugetu greiðanda, nema ábyrgðarmaður óski skriflega eftir því að það verði ekki gert. Samkvæmt samkomulaginu er þó ávallt skylt að meta greiðslugetu skuldara þegar ábyrgð ábyrgðarmanns á skuldum viðkomandi skuldara nemur meira en kr. 1.000.000,-. Þó er hjónum eða fólki í óvígðri sambúð heimilt að leysa fjármálafyrirtæki undan skyldu til greiðslumats, vegna ábyrgðar á skuldum hvors annars. Undirritaðir hafa kynnt sér upplýsingabækling bankans um sjálfskuldarábyrgðir.”

Neðan við umræddan texta var gert ráð fyrir að hakað væri við það hvort ráðgert væri að verja meira en helmingi lánsfjár til að endurgreiða önnur lán greiðanda hjá bankanum og að ábyrgðarmanni hefðu verið kynntar þær ráðagerðir. Þá voru reitir um að ekki væri óskað eftir greiðslumati eða að greiðslumat hefði verið framkvæmt og hvort að niðurstöður þess bentu til að greiðandi gæti efnt skuldbindingar sínar eða ekki. Á umræddri lánsúmsókn hefur ekki verið hakað í neinn af þessum reitum.

Þann 14. febrúar 2006 var skuldabréf nr. X, að fjárhæð kr. 2.000.000, gefið út af A til FF. Varnaraðili hefur nú tekið yfir réttindi og skyldur FF skv. skuldabréfinu. Sóknaraðili og B tókust á hendur sjálfskuldarábyrgð in solidum á láninu.

Fyrir liggur skjalið „Greiðslumat“, dags. 15. febrúar 2006, sem umsækjandi, A, og starfsmaður FF undirrituðu. Niðurstaða greiðslumatsins er sú sama og niðurstaða greiðslumatsins á framangreindri lánsúmsókn.

Þann 4. maí 2012 var gerð skilmálabreyting á skuldabréfi nr. X, sem sóknaraðili skrifaði m.a. undir.

Sóknaraðili óskaði eftir niðurfellingu ábyrgðar á skuldabréfi nr. X. Varnaraðili hafnaði niðurfellingu ábyrgðarinnar þann 1. mars 2013.

Sóknaraðili skaut málinu til nefndarinnar með kvörtun dagsettri 17. júlí 2013.

III.

Umkvörtunarefni.

Sóknaraðili krefst niðurfellinga ábyrgðar á skuldabréfi nr. X, þar sem ábyrgðarmönnum hafi ekki verið kynnt greiðslumat. Sóknaraðili bendir á að fjármálafyrirtæki beri að greiðslumeta lántakanda sé lánsfjárhæðin hærri en kr. 1.000.000.

Vísar sóknaraðili til samkomulags um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga. Í 4. gr. samkomulagsins sé fjallað um upplýsingagjöf til ábyrgðarmanns áður en til skuldaábyrgðar eða veðsetningar sé stofnað, en þar komi fram að fjármálafyrirtækjum beri að gefa út upplýsingabæklinga um skuldaábyrgðir og veðsetningu og dreifa með skjölum sem afhent séu ábyrgðarmönnum til undirritunar. Sóknaraðili kveður þessi skjöl hvorki hafa borist til hennar né B. Lántaki hafi farið með lánsúmsóknina og skuldabréfið að heimili sóknaraðila þar sem hún hafi skrifað undir. Aldrei hafi sóknaraðila verið kynnt niðurstaða greiðslumatsins af starfsmönnum bankans. Með undirskrift sinni á lánsúmsóknina hafi hún í raun verið að staðfesta, án þess að gera sér grein fyrir, að hún hafi fengið þessar upplýsingar, skv. 4. gr. samkomulagsins.

Sóknaraðili vísar til þess að henni hafi ekki verið kynnt hvort helmingi lánsfjár yrði varið til að greiða upp önnur lán hjá varnaraðila. Sóknaraðili hafi ekki staðfest að henni hafi verið kynnt efni greiðslumatsins eða hvernig lánsfjárhæðinni yrði varið. Fram komi í 4. gr. samkomulagsins að sé ráðgert að verja meira en helmingi lánsfjár

til að endurgreiða önnur lán hjá fjármálafyrirtæki skuli ábyrgðarmaður staðfesta að honum hafi verið kynntar þær ráðagerðir. Slíkt sé hvergi að finna. Komi ekki fram á lánsúmsókninni annað en að lánsfjárhæðin verði nýtt í að greiða upp lán og fleira og því hafi sóknaraðili ekki hugmynd um hvort helmingi lánsfjárhæðar hafi verið varið til að greiða upp önnur lán hjá fjármálafyrirtæki. Vísar sóknaraðili til úrskurðar úrskurðarnefndar um viðskipti við fjármálafyrirtæki nr. 12/2010.

Sóknaraðili bendir á að eins og sjá megi á lánsúmsókn þá sé ekki hakað við viðeigandi reiti og megi því álíta að ekkert af því sem fram komi á lánsúmsókninni hafi verið kynnt ábyrgðarmönnum. Samkvæmt samkomulaginu beri fjármálafyrirtæki að kynna slíkt væntanlegum ábyrgðarmönnum.

Vísar sóknaraðili til þess að þegar litið sé á undirskrift ábyrgðarmanna megi sjá að merkt hafi verið í línuna upphafsstafi ábyrgðarmanna, A þar sem sóknaraðili skrifi undir og B þar sem ábyrgðarmaður B skrifi og J þar sem skuldari skrifi undir. Hefðu ábyrgðarmenn sjálfir mætt í útibú bankans á Húsavík og þeim verið kynnt greiðslumat hefðu þeir starfsmenn sem skrifi upp á og samþykki lánið, líklega þann 16. febrúar 2006 fremur en 6. febrúar, að öllum líkindum ekki þurft að nýta sér slíka minnispunkta eins og að skrá upphafsstafi ábyrgðarmanna og lántakanda, svo að ekki færi fram hjá þáverandi útibússtjóra C og þjónustufulltrúa D, hvar þessir aðilar ættu í raun og veru að skrifa nafn sitt á lánsúmsóknina og skuldabréfið sjálft.

Bendir sóknaraðili á að með stöðluðum úmsóknum frá fjármálafyrirtæki þekki starfsmenn þau eyðublöð, í þessu tilviki lánsúmsókn, sem fyllt séu út fyrir lántakanda af starfsmönnum bankans og það eina sem gera þurfi sé að skrifa undir. Halli því á viðskiptavini bankans þar sem eyðublöð eins og lánsúmsókn séu þeim ekki eins kunnug og starfsmönnum bankans og hljóti það að vera hluti af útlánastarfsemi bankans, þar sem það sé bankinn sem óski eftir ábyrgðarmönnum, að útskýra og kynna fyrir væntanlegum ábyrgðarmönnum hvað þeir séu að skrifa undir, niðurstöður greiðslumats og hvernig lánsfénu eigi að ráðstafa.

Sóknaraðili vísar til þess að það hvort lántakandinn hafi staðist greiðslumatið eða ekki, sé ekki ágreiningsefnið heldur það að ekki þótti þörf á því að fá ábyrgðarmenn í útibú bankans til að skrifa undir lánsúmsóknina og skuldabréfið. Vinnubrögðin hafi verið þau að senda umsækjanda lánsins með lánsúmsóknina og skuldabréfið sjálft út úr útibúinu til heimilis ábyrgðarmanna til undirritunar. Með því að fá undirskrift ábyrgðarmanna á lánsúmsóknina og skuldabréfið utan útibúsins hafi starfsmenn fyrirgert þeim möguleika að kynna ábyrgðarmönnum niðurstöðu greiðslumatsins og hvernig lánsfénu væri ráðstafað.

Bendir sóknaraðili á að á greiðslumati því sem gert hafi verið megi sjá dagsetninguna 15. febrúar og sé það degi eftir að lánsúmsóknin og skuldabréfið hafi verið undirritað. Ekki undirriti ábyrgðarmenn það skjal enda hafi þeim aldrei verið kynnt niðurstaða greiðslumatsins.

Vísar sóknaraðili einnig til 36. gr., 36. gr. a og 36. gr. c laga nr. 7/1936 um samningsgerð, umboð og ógilda löggæringa máli sínu til stuðnings.

IV.

Athugasemdir varnaraðila.

Varnaraðili krefst þess að kröfum sóknaraðila verði hafnað.

Varnaraðili bendir á að greiðslumat hafi verið framkvæmt í samræmi við 3. gr. samkomulags um notkun ábyrgðar á skuldum einstaklinga. Greiðslumatið hafi sýnt jákvæða greiðslugetu lántaka og hafi lánið verið í eðlilegu afborgunarferli til og með 1. nóvember 2011.

Varnaraðili bendir á að með undirritun sinni á lánsúmsókn sem fylgt hafi með umræddu skuldabréfi hafi sóknaraðili staðfest að hafa kynnt sér upplýsingabækling um skuldaábyrgðir og lánsveð, í samræmi við 4. gr. samkomulagsins. Undirritunar sóknaraðila hafi verið krafist á lánsúmsókn m.a. til að sýna fram á að ábyrgðarmanni eða veðsala hafi verið kynntur umræddur bæklingur. Varnaraðili geti ekki byggt á öðru en undirritun sóknaraðila. Hafi ábyrgðarmanni ekki verið kynntur upplýsingabæklingur bankans, þrátt fyrir að rita undir staðfestingu þess efnis, verði sóknaraðili að færa á það sönnur.

Bendir varnaraðili á að sóknaraðili vísi til þess að ekki hafi verið hakað í viðeigandi reiti á lánsúmsókninni og megi af því álykta að þær upplýsingar sem komi fram í viðeigandi reitum hafi ekki verið kynntar sóknaraðila. Varnaraðili vísar til eftirfarandi úmmæla í dómi héraðsdóms Reykjavíkur í máli nr. E-760/2012: „Þó svo að ekki hafi verið krossað sérstaklega í reit fyrir framan aðra hvora setninguna „ekki er óskað eftir því að greiðslugeta reikningseiganda sé metin“, eða „greiðslugeta reikningseiganda hefur verið metin og með hans samþykki hafa undirritaðir sjálfskuldarábyrgðaraðilar kynnt sér það greiðslumat“, verður að líta svo á að með undirskrift sinni hafi stefnda, [...], tekist á hendur sjálfskuldarábyrgð á tékkareikningi sambúðarmanns síns og þar með undanskilið stefnanda þeirri skyldu að láta fara fram sérstakt greiðslumat á greiðslugetu hans.“ Vísar varnaraðili til þess að atvik í umræddu dómsmáli og í því máli sem hér sé til umfjöllunar séu ekki alveg sambærileg. Í þessu máli hafi greiðslumat farið fram og það verið tekið upp á lánsúmsókn sem sóknaraðili hafi ritað undir. Þær skyldur sem samkomulagið leggi á varnaraðila hafi því verið betur uppfylltar í máli þessu en í dómsmálinu. Það fordæmi hafi hins vegar þá þýðingu að þar hafi því verið slegið föstu að ekki sé þörf á því að haka við viðeigandi reiti heldur nægi undirritun ábyrgðarmanns/veðsala til þess að skuldbinda hann. Vísar varnaraðili einnig til dóms Hæstaréttar í máli nr. 575/2012. Sambærilega niðurstöðu megi finna í úrskurðum úrskurðarnefndar um viðskipti við fjármálafyrirtæki nr. 101/2012 og 147/2012.

Varnaraðili telur að sóknaraðila hefði verið í lófa lagið, þrátt fyrir að undirritun hafi ekki farið fram í útibúi varnaraðila, líkt og sóknaraðili haldi fram, að biðja um að sjá nánara greiðslumat. Greiðslumatið hafi samt sem áður verið tekið upp á lánsúmsókn þá sem ábyrgðarmaður hafi undirritað. Verði því ekki annað séð en að sóknaraðili hafi fengið tækifæri til að kynna sér það. Hafi ákvæði 3. mgr. 4. gr. samkomulagsins því verið uppfyllt.

Bendir varnaraðili á að sóknaraðili vísi til þess að starfsmenn bankans hafi ekki haft möguleika á að kynna ábyrgðarmönnum niðurstöðu greiðslumats og hvernig lánsfénu skyldi ráðstafað. Líkt og áður greini sé niðurstöður greiðslumats að finna á lánsúmsókn auk þess sem þar komi fram hvernig láninu skyldi ráðstafað. Ekki hafi verið þörf á því að starfsmaður útibúsins tæki að sér slíka kynningu enda væri óvarlegt að rita undir lánsúmsókn án þess að hafa kynnt sér efni hennar fyrst.

Varnaraðili bendir á að sóknaraðili fjalli í kvörtun sinni um að greiðslumat hafi verið dagsett degi eftir að lánsúmsókn og skuldabréf hafi verið undirrituð. Eigi það að leiða til ógildingar ábyrgðarinnar. Varnaraðili telur að ekki verði séð að máli geti skipt hvaða dag greiðandi hafi ritað undir greiðslumat, enda ekki orsakatengsl á milli dagsetningar þess skjals og ábyrgðarinnar sem sóknaraðili hafi gengist í, sbr. t.d. úrskurði úrskurðarnefndar um viðskipti við fjármálafyrirtæki nr. 133/2012 og 168/2012. Greiðslumatið hafi sýnt fram á jákvæða greiðslugetu greiðanda og tekið hafi verið upp í lánsúmsókn sem fylgt hafi skuldabréfi nr. X og sóknaraðili hafi undirritað sama dag og skuldabréfið. Það greiðslumat sé samhljóma því sem greiðandi

hafi undirritað degi seinna. Verði ekki annað séð en að varnaraðili hafi uppfyllt skyldu 3. mgr. 4. gr. samkomulagsins um að kynna ábyrgðarmanni greiðslumat áður en hún hafi gengist í ábyrgðina.

V.

Niðurstaða.

Ágreiningur aðila lýtur að gildi sjálfskuldarábyrgða á skuldabréfi nr. X, útgefnu af A til FF.

Sóknaraðili krafðist niðurfellinga ábyrgða á framangreindu skuldabréfi. Af kröfugerð sóknaraðila virðist hún einnig krefjast þess að ábyrgð B verði felld úr gildi. Ekki verður séð að sóknaraðili hafi lögvarða hagsmuni af því að fá sjálfskuldarábyrgð B fellda úr gildi, sbr. t.d. úrskurð úrskurðarnefndar um viðskipti við fjármálafyrirtæki nr. 1/2010. Verður krafa af þessu tagi að stafa frá ábyrgðarmanninum sjálfum til að komast að. Verður því ekki hjá því komist að vísa kröfu sóknaraðila er lýtur að niðurfellingu sjálfskuldarábyrgðar B frá nefndinni.

Að fenginni þessari niðurstöðu verður vikið að gildi sjálfskuldarábyrgðar sóknaraðila á skuldabréfi nr. X.

Samkomulag um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga er undirritað af Samtökum banka og verðbréfafyrirtækja f.h. aðildarfélaga sinna. FF var eitt þessara aðildarfélaga og leiðir varnaraðili í máli þessu rétt sinn frá því félagi. FF bar að fullnægja þeim skyldum sem á honum hvíldu samkvæmt samkomulaginu, sbr. dóm Hæstaréttar í máli nr. 169/2012.

Umrætt samkomulag um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga tekur m.a. til þess þegar einstaklingur gengst í sjálfskuldarábyrgð, sbr. 2. gr. samkomulagsins. Samkvæmt 3. gr. samkomulagsins er fjármálafyrirtæki skylt að meta greiðslugetu greiðanda nema ábyrgðarmaður óski sérstaklega eftir því með skriflegum hætti að svo verði ekki gert. Fjármálafyrirtæki er þó ávallt skylt að greiðslumeta skuldara þegar ábyrgð ábyrgðarmanns á skuldum viðkomandi skuldara nemur meira en kr. 1.000.000. Samkvæmt 3. mgr. 4. gr. samkomulagsins skal tryggt að ábyrgðarmaður geti kynnt sér niðurstöðu greiðslumats áður en hann gengst í ábyrgðina, enda liggi fyrir að greiðandi hafi samþykkt það. Bendi niðurstaða greiðslumats til þess að greiðandi geti ekki efnt skuldbindingar sínar en ábyrgðarmaður óskar eftir að lán verði veitt engu að síður, skal hann staðfesta það skriflega.

Í máli þessu liggur fyrir skjalið „Lánsúmsókn. Fylgiskjal með skuldabréfi X“, sem sóknaraðili skrifaði undir sama dag og hann gekkst í ábyrgð á skuldabréfi nr. X. Sóknaraðili byggir á því að lántaki hafi farið með lánsúmsóknina og skuldabréfið að heimili sóknaraðila þar sem skrifað hafi verið undir skjölin. Það leysti varnaraðila ekki undan skyldum sínum gagnvart ábyrgðarmönnum að útgefandi skuldabréfsins hafi farið að heimili sóknaraðila til að afla undirskriftar hennar. Þrátt fyrir að ekki hafi verið skrifað undir skjölin í bankanum mátti varnaraðili treysta því að sóknaraðili hefði kynnt sér upplýsingar þær sem þar komu fram og sóknaraðili staðfesti með undirritun sinni að hafa kynnt sér, sbr. dóma Hæstaréttar í málum nr. 169/2012 og 127/2013.

Varnaraðili framkvæmdi mat á greiðslugetu útgefanda skuldabréfs nr. X og kynnti sóknaraðila forsendur og niðurstöður greiðslumatsins á skjalinu „Lánsúmsókn. Fylgiskjal með skuldabréfi X“, sem undirritað var sama dag og sóknaraðili gekkst í

ábyrgðina. Uppfyllti varnaraðili með þeim hætti skilyrði 3. gr. og 3. mgr. 4. gr. samkomulagsins, sbr. úrskurði úrskurðarnefndar um viðskipti við fjármálafyrirtæki nr. 144/2012 og 4/2013. Ekki hafa verið gerðar athugasemdir við forsendur greiðslumatsins.

Sóknaraðili byggir kröfu sína jafnframt á því að ekki hafi verið hakað við viðeigandi valmöguleika á skjalinu „Lánsúmsókn. Fylgiskjal með skuldabréfi nr. X“. Þannig liggi m.a. ekki fyrir að sóknaraðili hafi vitað að ráðgert væri að verja meira en helmingi lánsfjár til að endurgreiða önnur lán skuldara hjá fjármálafyrirtæki. Vísar sóknaraðili m.a. til þess að á lánsúmsókninni komi fram að ráðstafa hafi átt láninu til að greiða upp lán o.fl.

Þegar sóknaraðili gekkst í ábyrgð samkvæmt skuldabréfinu hafði ekki verið hakað við á skjalinu „Lánsúmsókn. Fylgiskjal með skuldabréfi X“ að verja hafi átt meira en helmingi lánsfjár til að endurgreiða önnur lán umsækjanda (greiðanda) hjá bankanum og að sóknaraðila hafi verið kynntar þær ráðagerðir. Þrátt fyrir það hafði sóknaraðili vitneskju um það hvernig ráðstafa átti láninu, þ.e. til greiðslu á lánum o.fl.

Með vísan til þess að sóknaraðili skrifaði undir skjal þar sem hún er upplýst um þessa ráðstöfun lánsins verður ekki fallist á með sóknaraðila að forsendur séu til að víkja til hliðar sjálfskuldarábyrgð hennar á skuldabréfi nr. X með vísan til þess að ekki hafi verið hakað við framangreindan reit á lánsúmsókn, sbr. úrskurð úrskurðarnefndar um viðskipti við fjármálafyrirtæki nr. 156/2012.

Ekki er fallist á með sóknaraðila að henni hafi ekki verið afhentur upplýsingabæklingur um sjálfskuldarábyrgðir og veðsetningar, en með undirritun skjalsins „Lánsúmsókn. Fylgiskjal með skuldabréfi X“ gaf sóknaraðili til kynna á þann hátt sem varnaraðili mátti treysta að hafa kynnt sér upplýsingabækling bankans um sjálfskuldarábyrgðir, sbr. dóm Hæstaréttar í máli nr. 127/2013.

Í ljósi alls framangreinds eru ekki forsendur til að fallast á kröfu sóknaraðila um niðurfellingu sjálfskuldarábyrgðar hennar á skuldabréfi nr. X, með vísan til 36. gr. laga nr. 7/1936 um samningsgerð, umboð og ógilda löggæringa. Er kröfu sóknaraðila því hafnað.

Ú r s k u r ð a r o r ð:

Kröfu sóknaraðila, M, um niðurfellingu sjálfskuldarábyrgðar B á skuldabréfi nr. X, er vísað frá.

Kröfu sóknaraðila um niðurfellingu ábyrgðar hennar á skuldabréfi nr. X er hafnað.

Reykjavík, 15. október 2013.

Haukur Guðmundsson

Geir Arnar Marelsson

Jóhann Tómas Sigurðsson

Hildigunnur Hafsteinsdóttir

Unnur Erla Jónsdóttir